dif-

MEDICINOS FAKULTETO LEIDINYS.

Privatdoc. L. V. Sobolev.

ĮVADAS
Į PATOLOGINĖS ANATOMIJOS
DIAGNOSTIKOS KURSĄ.

STEBĖJIMO METODIKA IR PREPARATŲ APRAŠYMAS.

(Lekcija, skaityta IV ir V kurso Karo Medicinos Akademijos studentams).

Vertė d-ras K. Oželis,
Karo Ligoninės prozektorius.

KAUNAS ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ 1924 m.

Un.M.47.

MEDICINOS FAKULTETO LEIDINYS.

Privatdoc. L. V. Sobolev.

ĮVADAS
Į PATOLOGINĖS ANATOMIJOS
DIAGNOSTIKOS KURSĄ.

STEBĖJIMO METODIKA IR PREPARATŲ APRAŠYMAS.

(Lekcija, skaityta IV ir V kurso Karo Medicinos Akademijos studentams).

VYTAUTO DIDŽ. UNIV. BIBLIOTEKA

Vertė d-ras K. Oželis,
Karo Ligoninės prozektorius.

KAUNAS ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ 1924 m.

1948

Prakalba prie vertimo.

Vita brevis, ars longa.

Visose medicinos mokslo srityse surinkta ir nuolatos vis atsiranda tokia daugybė žinių, jog vienas žmogus per savo trumpą amžių ir juo labiau per penkerių metų universiteto medicinos kursą nepajegia pažinti visos jau esamos medžiagos. Vienintėlis kelias žmogui einančiam medicinos arba ir kitus mokslus yra ne perdaug stengtis įgyti vis naujų ir naujų žinių, bet mokytis einamos mokslo šakos metodikos, kad tuo būdu galėtų lengviau orientuotis ir savarankiai vesti tyrinėjimus. Todel yra sveikintinas Petrapilio Karo Medicinos Akademijos velionies privatdoc. L. V. Sobolevo brošiūros vertimas. kurį atliko Karo Ligoninės prozektorius d-ras K. Oželis.

Prof. E. Vinteleris.

1923 m. spalių 22 d.
Kaunas.

Ši brošiūra teikiama publikai tokio pat turinio, kurio laikantis buvo dėstomas mano klausytojams patologinės anatomijos diagnostikos kursas. Ilgo laiko prityrimas įtikino mane, kad, prieš pradėsiant kursą, reikalingas šitoks įvadas, nes mano klausytojai, kiti pažįstami studentai ir gydytojai nuolatos nurodydavo man preparatų aprašymo sunkumus. Šia brošiūra aš manau palengvinsiąs jiems.

Iš pradžios paduodamos taisyklės ir tvarka gali pasirodyti perdaug prastomis ir bereikalingomis, bet kaip prityrimas rodo, jų nė vienas studentas neturi ir reikalinga ilgų pratimų ir pripratimų prie jų, kad mokėtų jomis naudodamos dirbti ir kiekvienu kartu nenagrinėti jų iš naujo.

Gerbiamieji, iki šiol Jūs susidurdavote su patologine anatomija lekcijose, demonstravimuose, pratimuose ir namie šiaip vadovėliuose kiek pasyviau. Jūs dėjotės galvon žinomus faktus jau žinoma tvarka ir palyginamai mažai Jums dar teteko darbuotis jų analizavime. Kai mes jau užsiimsime patologine diagnostika, Jums teks analizuoti faktai, kurie kasdieninio gyvenimo bus tiekiami be jokios tvarkos ir nustatyti sąryšis ir santykiavimas tarp jų ir gautų jau daugybės faktų, sugrupuotų į tam tikrus reiškinius atsižvelgiant į jų išvidinę ir išorinę giminybę ir priklausomybę. Tuo būdu Jūs jau turite kiek pažinties su antros kategorijos faktais, tik Jums reikės dar išmokti apseiti su pirmos kategorijos faktais ir nustatyti tarp jų ryšiai. Kitaip sakant, Jums reikės tiksliai ištirti žinomas preparatas ir iš gautų

daviniių rasti sprendimas vadovėliuose, kurie yra kaip padedamosios lentelės. Nespecialistui dėtis šias lenteles galvon ir tuo būdu apsunkinti atmintį visai nėra reikalo. Jam reikalinga tik mokėti jomis naudotis. Juo labiau, kad žinomieji, praktikos atžvilgiu svarbesnieji, ir dažnai pasikartoją, faktai patys savaime užsiliks galvoje ir duos mums pažinimų, kurie kaipo tokie nesudaro mūsų kurso tikslo. Tas mūsų tikslas yra pažinimo metodika, kuri veda mus į progresą, duoda galimybės padidinti mūsų proto kapitalą, o ne žinojimas, kuris yra jau pats kapitalas kaipo toks. Vadinas, aš norėčiau, kad užbaigus šį kursą ne tiek padaugėtų jūsų žinios, kiek išsilavintų gabumas savarankiai dirbti.

Aš noriu pamėginti išlavinti jumyse ne „šunies uoslę", t. y. nesąmoningą protavimą, kuris yra prigimtas ir kuris lavinasi be mūsų kontrolės, tik turint reikalo su didele daugybe medžiagos ir pašvenčiant tam darbui labai daug triūso ir laiko. Ne, aš noriu, kad Jumyse išsilavintų sąmoningas, atsakomingas ir kontroliuojąs savo kelią protavimas, kuris visada galėtų grįžti tuo pačiu keliu atgal nuo išvadų iki tezių. Žmogus ir nesąmoningai dirbdamas dažnai taip pat gauna tikrų išvadų, bet jų patikrinti ir įrodyti negali; jis tik pasako „aš esu tikras, kad taip yra".

Taip ir vis kartoja buvusių kartų darbą ir pricina prie seniai jau padarytų išvadų kiekvienas nesąmoningai protaująs „žynys". Jam tenka eiti maždaug tas pats kelias, kuriuo ėjo ir žmonija nustatydama žinomas doktrinas. Mes pasistengsime sutaupyti laiko eidami tą kelią trumpai, tik svarbesniais etapais. Individualiniam intelektui normaliniai

išlavinti ši kelionė būtina. Kiekvienas individumas trumpai kartoja rūšies intelekto išsivystymo kelią. Toks yra organizmų vystymosi Haeckelio dėsnis: ontogeneze kartojasi filogenezas.

Tuo būdu, kaip aš jau sakiau, mūsų darbo pamatu bus tikslus faktų stebėjimas, analizas, preparatų aprašymas. Žvilgterėjus šis užsiėmimas atrodo visai paprastas, bet ištikrųjų mažai prityrusiems asmenims sudaro daug sunkenybių, o ypač Jums, teišėjusiems aukštesniąją mokyklą. Šios programoje yra uždavinių — aprašyti įvairūs daiktai ir vietos. Jūs atlikdavot tą uždavinį, aprašinėdavot gimnazijos namą, jos sodną ir t.t., abejoju, ar nusimanėt apie to darbo trūkumus; o Jūsų mokytojai tenurodydavo Jums daugiausia kalbos trūkumus.

Kalbos gražumas, aiškumas ir aprašymo vaizdingumas ne visiems duotas ir ne kiekvienas gali to pasiekti; bet kiekvienas gali ir privalo mokėti tiksliai išdėstyti svarbesniuosius daikto pažyminius ir jo savybes taip, kad kiekvienas iš to aprašymo, nežiūrint jo gražumo ir vaizdingumo, galėtų aiškiai ir tiksliai sau tą daiktą įsivaizduoti. Be to, bet kokio fakto stebėjimo tikslumas, yra būtina sąlyga tikslioms išvadoms gauti. Jei Jūs tiksliai neištirsite ir neįvertinsite žinomojo reiškinio savybių, tai ir su geriausiais žinojimais ir geriausių vadovėlių pagalba gausite klaidingas išvadas.

Kiekvieno daikto pažyminiai ir savybės savo esme yra algebrainė suma. Įvairūs daktai charakterizuojasi visada tomis pačiomis pažymimų kategorijomis; pavadinsime jas a, b, c, d ir t.t. Vieną sykį jie gali kombinuotis šitaip: $(a^3 + b^2 + \frac{c}{2} - \frac{d}{4}$ kitą sykį $(\frac{a}{3} - b^3 + \sqrt{c} + d^2)$. Aišku, jog visų ši-

tų dydžių sudėties rezultatas įvairiais atsitikimais duoda visai kitas sumas. Todel negana nustatyti, kad to ar kito daikto savybių eilėje yra žinomieji sudedamieji a, b, c, bet ir kiekvienu kartu reikalinga nustatyti tų savybių didumas, išmatavimai, išsivystymo laipsnis ir jų tarpusavis santykiavimas. Aš kiek bėgtelsiu pirmyn ir paaiškinsiu šitą pavyzdžiu. Sakysim ,to ar kito organo anemija silpnina jo padidėjimą, o hyperemija gali maskuoti organo tūrio sumažėjimą, jo atrofiją.

Preparatai aprašomi įsigyvenusiu šablonu, kuris turi išsidirbti ir Jumyse.

Jūs galite keisti tvarką, planavimą, bet žemiau išdėstytų pažyminių grupių Jūs visada privalote laikytis.

Pirmiausiai reikalinga nurodyti kiekvieno daikto didumas. Tas didumas matuojamas pažymėta centimetrais line. Kiekvieno daikto, jei tik jis nėra mikroskopinis piovinys visai mažo storumo, reikalinga atlikti trys matavimai trijose kryžminai statminėse plokštumose: ilgio, pločio ir aukščio.

Ilgiui imamas pats didysis išmatavimas. Plotis matuojamas statmenai ilgiui ir taip pat pats didysis. Pagaliau storis reikalainga imti ir pats didysis. Aukščiui išmatuoti ant gulinčio ant stalo objekto dedamas gorizontaliai peilis taip, kad jo galas siektų pristatytos greta objekto matuoklės; pakėlus ją kartu su peiliu galima matyti koks objekto aukštis. Jei nėra matuoklės, dydžiai nustatomi artutinai, pirštais. Piršto skersmuo lygus maždaug dviem centimetrams.

Be to, objekto didumą galima nustatyti lyginant jį su kurio nors visiems žinomo daikto didumu, kaip

mandarinas, vištos arba balandžio kiaušinis, graikiškas riešutas, paprastasis riešutas, žirnis, kanapės, lešo ir aguonos grūdas.

Šis būdas itin patogus, kada aprašomasis objektas ir savo forma panašus į parinktąjį dydžiams palyginti kūną.

Toliau reikalinga taip pat nurodyti ir kiekvieno daikto forma. Jei ji taisyklinga ir primena bet kokią geometrinę figūrą ,tai su ta figūra ir lyginama. Toks lyginimas, žinoma, galimas ir leistinas, jeigu nuo taisyklingos geometrinės formos nedaug tenutolstama. Aprašant tai ir reikalinga paminėti. Pavyzdžiui: „daiktas taisyklingos ar netaisyklingos rutulio formos". Jei daiktas savo forma ir didumu primena vieną žinomų ir jau minėtų daiktų, tai sakoma: „daiktas savo didumu ir forma panašus į migdolinį riešutą".

Aprašius bendrai formas reikalinga smulkiai aprašyti daikto p a v i r š i ų y p a t u m a s. Čia reikia nurodyti, pradedant nuo pačių stambiųjų, kokie tie paviršiai: naturalūs ar dirbti, ar jie yra norminė arba patologiniai sudaryta plėkšnelė, piūvio paviršius ar stačiai audinių nuoplėšos. Tuose paviršiuose žymimi visokie nelygumai, kamburiai ir įdubimai, raukšlės, mazgai ir, jei tos plėkšnelės gana plonos, tai būna net permatomos. Sąryšy su jau pažymėtais paviršių ypatumais toliau nustatomi ir kiti pažyminiai: spalva, konsistencija ir piūvio sudarymas.

Aprašant išorinę daikto formą reikalinga taip pat nustatyti ir jo s p a l v a. Ją nustatant būtinai reikalinga žiūrėti ar visose daikto dalyse spalva vienoda ar nevienoda. Jei spalva nevienoda, tai pirmiau-

siai nustatoma vyraujančioji didesnės preparato dalies spalva, o jau paskui likusių preparato dalių. Be vyriausiosios spalvos nustatomi ir atšešėliai, kurie įvairiose dalyse gali būti kitokie. Pavyzd., šviesiai geltonos spalvos, vietomis žalsvu, vietomis pilku atšešėliu.

Audinių spalva daugiausia pareina nuo esamo juose kraujo, o taip pat ir nuo jų pačių savos spalvos; ši pareina nuo esančio audiniuose pigmento, arba stipriai laužančių šviesą daiktybių, kurios smulkiame stovyje audiniams tepriduoda tik baltos spalvos. Be vyriausiosios duotųjų audinių ir organų spalvos, pareinančios nuo kombinacijos savos audinių spalvos su esama tame organe kraujo spalva, būtinai reikalinga taip pat pažymėti visi nenorminiai atšešėliai. Čia didelės svarbos turi rusvas atšešėlis, rodąs į rusvąją atrofiją ir gelsvas atšešėlis, rodąs į riebalų susitelkimą. Jei reibalai yra susitelkę smulkiais lašeliais švelnios emulsijos pavidalo, tai išeina balta spalva, o jei stambiais lašais — gelsva spalva. Be riebalų, gelsva spalva su žalsvu atšešėliu gali rodyti dar ir tai, kad duotojo audinio ląstelėse yra tulžies pigmento.

Be spalvos visada reikalinga dar kreipti dėmesio į audinio skaidrumo laipsnį. Norminė protoplazma turi tam tikrą skaidrumo laipsnį, ir todel šviesos refleksas gaunamas ne tik iš jos paviršiaus, bet ir iš tam tikros gilumos. Šis audinio skaidrumas vadinamai baltyminei degeneracijai esant dingsta ir šiuo atsitikimu refleksas gaunamas tik iš paviršiaus, o pats audinys panašus į virintą.

Pažinti ne tik paviršiaus, bet ir gilumos refleksą tegali igudęs asmuo. Mažai teprityrę asmens ga-

li įgusti žiūrinėdami prieš šviesą ištirto audinio nupiautas peiliu plonas plokštaites. Ypatingai aiškiai tas skirtumas pamatomas raumenyse. Norminis raumuo aiškiai spindi raudona spalva, o jei raumuo yra baltyminės degeneracijos apimtas, tai jis mažai teperšviečiamas ir yra pilkos spalvos.

Tik dabar tegalima imtis duotojo objekto konsistencijos nustatymo; tai pasiekiama čiupinėjimo keliu. Konsistencijos nustatymas būtinai privalo eiti po smulkaus objekto apžiūrėjimo ir nieku būdu ne anksčiau, nes čiupinėjant del dujų ir skystimo galimo išspaudimo gali pasikeisti objekto didumas ir pati forma, žinoma, jei objektas nors kiek pasiduoda; taip pat gali pasikeisti ir spalva, pavyzdziui, del pašalinimo iš jo kraujo.

Duotojo audinio gabalo k o n s i s t e n c i j a nustatoma čiupinėjant jį pirštais įvairiose vietose; sakoma arba tiesiog: tanki ar kieta, minkšta, elastinė ir t.t., arba kartais konsistencija geriau nustatyti lyginant ją su jau žinomų daiktų konsistencija, pavyzd., kremzlės, gumos, kaulo konsistencija ir t.t. Jei kur nors pasirodytų fluktuacija, tai tuoj reikalinga tai pažymėti.

Tolimesnis duotojo objekto tyrinėjimas daromas jį p e r p i o v u s — anatomavus. Piūvis duoda visą eilę naujų davinių duotojo preparato sudarymui ir sąstatui ištirti. Bet tų davinių pakankamai gausime tik tada, kada preparatas bus perpiautas taisyklingai. Piūvius darant reikalinga laikytis šių taisyklių:

1) Piūvis turi duoti k o d i d ž i a u s į p a v i r š i ų apžiūrėjimui ir todel dažniausia jis daromas didžiausiu skersmeniu. Jei ant paviršiaus esama maz-

gų ir reikalinga ištirti jų padėjimas organo gilumoje, tai piovimas daromas per juos ir, būtent, stengiamasi perpiauti bent porą tokių mazgų. Čia, žinoma, taip pat reikia stengtis, kad tas piūvis per mazgus eitų kaip galint didesniu skersmeniu. Jei piūvis per mazgus išeina trumpu skersmeniu, tai patogiau padaryti du piūviai: vienas išilginis, antras papildomas per mazgus. Kartais, jeigu mazgų yra daug ir jie nelygiai išmėtyti, daromas vienas vyriausias didžiausiu skersmeniu piūvis, o kiti jau lygiagrečiai jam du ir daugiau centimetrų atstu vienas nuo kito.

2) Piūvis turi eiti tiesia linija ir nieku būdu negali turėti laužytos linijos formos. Tik laikantis šios taisyklės galima gauti bent kiek tikrų davinių. Į kolekciją gali būti dedami tik taisyklingai perpiauti preparatai.

3) Piūvio paviršius būtinai turi būti plynas. Tik lygiai perpiauti preparatai gali duoti savo paviršiais tikrų davinių.

4) Piūvis neturi eiti iki galo; apačioje prie stalo paviršiaus, ant kurio preparatas piaunamas, turi pasilikti neperpiauta jungiamoji dalis, kuria preparatas pasiliktų natūriniai surištas.

Taisyklingai atliktas piūvis duoda visą eilę naujų davinių.

Visų pirma mes nustatome duotojo preparato pasipriešinimą peiliui: tai stiprus, tai silpnas; tai lygus, tai nelygus. Paskutiniu atsitikimu peilis šokinėja, lengvai piaudamas minkštesnes dalis ir susilaikydamas tankesnėse. Čia jaučiamas savotiškas traškėjimas. Šis reiškinys pastebiamas, kada minkštuose parenchimatiniuose organuose išsivystę tankūs jungiamieji audiniai.

Be to dar, piaunant preparatą pasileidžia esąs jame skystimas: kraujas kraujo induose ir skystimas įvairiuose patologiniuose tuštymuose. Tokiems skystimams pasirodžius, tuojau pažymima jų kiekis ir kokis; tiksliau juos išmatuoti ir paskiau tyrinėti, jie surenkami į atskirą indą. Skystimui ištekėjus, stambesniais bruožais paaiškėja duotojo preparato sudarymas: tuštusis ar tankusis kūnas. Jei tai yra tankusis kūnas, tai mes tiriame tik piūvio paviršių. Jei turima reikalo su tuščiuoju kūnu, tai reikalinga pažymėti tuštymo turinio pobūdis, tuštymų vidaus paviršių savybės ir jų sienelių sudarymas.

Be to, reikalinga pažymėti turinio kiekis, konsistencija, vienakiltumas (ar yra gabalėlių, ar pasidaro bestovint nuosėdų), spalva, skaidrumas. Tuštymus apžiūrint pažymima: jų kiekis, didumas, forma, ar esama tarp jų susisiekimo, o taip pat ryšis su natūriniais tuštymais ir landomis, pagaliau ir jų sienelių vidaus paviršius. Vadinas, reikalinga nurodyti, ar jis vienodas visuose tuštymuose, plynas ar nelygus, ar jis sudarytas, kaip paprastai būna daugumoje lygių tuštymų, iš ypatingos plėkšnelės, ar tokios visai nėra, o tuštymo kiaurymėse kyšo pats jų sienelių audnys, kuris tokiais atsitikimais dažniausia būna išėstas. Jei sienelės turi spenio pavidalo ataugų arba jos apsinešusios kai kuriomis sunkiau ar lengviau pašalinamomis masėmis, tai visa tai taip pat turi būti pažymėta. Perpiautuose preparato tuštymo kraštuose paprastai aiškiai matyti ar tuštymas turi savą sienelę

šiaip ar taip sudarytos plėkšnelės pavidalo, ar neturi; šiuo atsitikimu tuštymas atrodo lyg išraustas pačiame duotojo preparato audinyje.

Organo parenchimos stovį parodo mums pats preparato perpiovimo paviršius. Kietesnės dalys kyšo jame, o minkštesnės įkritusios. Todel naviko mazgus ir sukietiejusias plaučių audinių dalis galima pažinti iš jų lygmens skirtumo su kaimyninėmis dalimis. Dalinai iš tų įkritimų arba išsikišimų, o ypač iš anatominio sudarymo skirtumų parenchimatozinių organų, liaukų ir kai kurių navikų paviršiuose galima pažinti tas ar kitas sudarymas. Be vienakilčio tenka dar turėti omenyje šie du sudarymo būdai: koriškas (korio pavidalo) arba alveoliariškas ir skaiduliškas (skaidulos pavidalo). Pirmu atvėju tarp skaidulotų storesnių ar plonesnių stromos sluoksnelių, kurie dažniausia būna įkritę pastebimi smulkūs įvairaus didumo, dažniausiai įsikišę ir paprastai kitokios spalvos laukeliai; tai ir yra pačios parenchimos alveolos. Iš tokių alveolų kaišiant kartais galima gauti sulčių, kurios susideda iš ląstelinių parenchimos elementų. Jei turima reikalo su alveoliarišku sudarymu, tai reikalinga nustatyti: lygumas arba nelygumas jo įvairiose vietose ir alveolų tarpiniai sluoksnelių dydžiai, jų pobūdis (spalva, tankumas, sultys). Skaidulotasis sudarymas audinio piūvio paviršiuje paprastai atrodo kaip netaisyklingas piešinys iš susipynusių ir įvairiomis kryptimis einančių brūkšnelių ir rėželių. Minėtasai audinys yra sudarytas iš jungiamųjų ir raumeninių skaidulų. Kepenų skiltelių piešinys be to dar pareina nuo to, kad skiltelių periferinės ir centrinės dalys yra nevienodos spalvos,

būtent, centras esti dažniausia tamsios, rausvos spalvos ir įkritęs, o periferija išsikiša ir yra gelsvos spalvos.

Jei piūvio paviršiuje esama kelių sudarymų ir reikalinga nustatyti jų didumas, tai, kaip ir kitais atsitikimais, kada turima reikalo su keliais vienakilčiais objektais, gali būti du atsitikimai: 1) Jeigu sudarymai maž daug vienodo didumo, tai nustatomi vidutiniai jų dydžiai, 2) Jeigu sudarymai nevienodo didumo, tai nustatomi kraštutiniai dydžiai — didžiausias ir mažiausias nuo — iki —. Jei šiame įvairume pastebiamas bet koks vyraujantis dydis, tai toksai žymimas pridedant žodžius: „vyrauja toks ir toks dydis ir t.t. Piaunant plačius užsitvenkusius indus gausiai bėga dažniausiai skystas kraujas; jei esama anemijos, tai jo mažai tėra ir visas organas atrodo išblyškęs. Tą patį galima pasakyti ir apie išvedamuosius latakėlius, kurie perpiaunami skrodžiant liaukinius organus. Tie latakėliai arba adari ir iš jų išeina sekretas, arba ir visai nematomi.

Taisyklingam ir lygiam piūvio paviršiui gauti reikalinga laikytis šių taisyklių: 1) Piauti reikia dideliu plačiu ir ilgu peiliu, paimtu visa ranka, o ne kaip rašomasis kotelis. 2) Piauti reikia visu peiliu, naudojantis visomis jo ašmenimis nuo kilpos iki galo. 3) Piūvis turi būti daromas viena linkme, traukiant peilį į save ir nieku būdu nepiauti kaip piūklu. Kaitaliojant linkmes, piūvio paviršiuje gaunasi rėželiai, kurie iš vienos pusės yra kaip ir išsikišę ir tuo gadina vaizdą. Tinkamai naudojantis didelio peilio visa geležte galima vienu kartu giliai įpiauti apystambis organas. Jei iš karto nenusiseka, tai nė

kiek neskečiant pirmojo įpiovimo kraštų, peilis vėl įdedamas išpradžios ir taip kartojama vieną — du kartus. Tik tais atsitikimais, t. y. kada neskečiami kraštai, peilio ašmens vėl patenka į galą t. y. į pirma padaryto perpiovimo kampą ir jį pratęsia. Jei kraštai bus skečiami, tai peilio ašmens nepateks į tą pačią piovimo vietą ir tokių piūvių susidurime bus iš vienos pusės audinių iškyšulys, o iš antros įdubimas. Kartais tokiose vietose susidaro dargi audinių skiaučių (atraižų). Visa tai del aukščiau minėtų priežaščių temdo vaizdą, nes įvairių audinių dalių lygmuo nustatomas yra, be piūvio lygumo ar nelygumo, dar iš jų tankumo ir dalių spaudimo iš vidaus ir aplinkui jas.

Vieno ar kito liaukinio organo piešinio pobūdyje apkitimai būna trijų rūšių. A) Vienose dalyse piešinys atrodo daug stambesnis, negu kitose; tas pareina nuo tų dalių tūrio padidėjimo, pavyzdžiui, kepenų piešinys atrodo daug stambesnis, jeigu atskiros jų skiltelės nuo atsiradimo jose riebalų, jų hipertrofijos padidėja. B) Piešinys gali kartais atrodyti ir daug smulkesnis; tas pareina nuo atskirų elementų sumažėjimo, pavyzdžiui, jei kepenyse atrofuotų dalių esama, tai piūvio paviršiuje turėsime taip pat smulkesnį piešinį. C) Norminis piešinys kartais gali būti susiliejęs. Tai pareina nuo to, kad nevienodo vaizdo dalys esti apimtos to paties proceso, kuris į visas lygiai veikdamas išlygina jų skirtumus. Itin dažnai organų piešinys susilieja, jeigu juose išsivysto turtingas ląstelėmis jungiamasis audinys; pavyzdžiui, esant intersticialiniam nefritui riba tarp žievinės ir meduliarinės inksto daiktybės pasidaro

neryški arba visai išnyksta, žiūrint kaip gausiai bus tų audinių priaugę.

Apžiūrėtasis piūvio paviršius kiek kaišiamas tuo pačiu peiliu, laikant jo ašmenis maždaug statmenai jo paviršiui. Tankūs audiniai mažai teduoda kaišenų; dažniausia jos esti skystos ir susideda iš išspausto iš indų kraujo. Retesnieji audiniai duoda jau kiek savo narvelinių elementų. Tokios audinių sultys turi kartais pieno arba grietinės pavidalo, žiūrint koks tirštumas; tas pareina, be abejo, dar ir nuo esamų ląsteliniuose audiniuose smulkių riebalų grūdelių, kurie sultims priduoda baltos emulsijos spalvos. Kaišiant būtinai reikalinga žiūrėti, iš kur, iš kurios vietos ir kokios būtent sunkiasi sultys. Tai ypatingai svarbu yra turint reikalo su plaučių piūvio paviršiumi, nes čia iš tų vietų pro kurias oras praeina sunkiasi putotas skystimas, o iš sutankėjusių dalių paviršiaus arba visai nėra skystimo arba jis turi savyje tik nedidelį kiekį oro burbulėlių. Tais atsitikimais, kada organo audiniai žymiai patižę, kaip tai esti pavyzdžiui, su blužnimi sepsise, tai audiniai stačiai nuo peilio teka.

Įvairios kaišenos, sultys, ypač navikų, o taip pat ir gaunami piaunant įvairius tuštymus skystimai reikalinga šviežiame stovyje mikroskopiniai ištirti, įleidus jų dalelę į sūdomosios druskos 0,9% tirpinio lašą. Tik taip tyrinėjant galima gauti aiškus supratimas apie ląstelinių elementų formą ir kai kurias degeneracijas; todel šviežias preparatas niekad nereikia pamiršti ištirti.

Mikroskopiniam tyrinėjimui nuo piūvio paviršiaus tuo pačiu peiliu atpiaunamos plonos plokštaitės taip, kad jų atėmimas nuo paviršiaus negadintų

vaizdo. Užfiksavus tas plokštaites Orth'o skystime (Müller'io skystimo 9 dalys ir formalino 1 dalis); iš jų daromi pioviniai, užšaldžius jas arba užliejus parafinu ar celoidinu.

Tyrimas jau nudažytų pirmiausia hematoksilinu ir eozinu, ir įdėtu į balzamą piovinių vedamas šia tvarka: išpradžios piovinys nuodugniai įžiūrinėjamas, laikant jį prieš bet kokį baltą paviršių, kuris atmuša daug šviesos, ir remiantis nusidažymo nevienodumais sustatoma bendra schema. Ši schema patikrinama, papildoma ir pakeičiama žiūrint pro mikroskopą su mažu padidinimu, apie septynias dešimtis kartų. Smulkmenos žiūrimos su vidutiniu ir dideliu padidinimu.

Be to pioviniai reikalinga visumet žiūrėti ir paprasta akimi*). Šis žiūrėjimo būdas taip pat duoda svarbių davinių, ir ypatingai, kada turima reikalo su nežinomos kilmės pioviniais, kuriuose yra labai nedaug išsimėčiusių smulkių susidarymų. Tokie susidarymai silpnu padidinimu sunkiai surandami. Pavyzdžiui: kartais galima pamatyti ar duotame piovinyje yra ieškomų bakterijų krūvelių, aktinomikozo drūzų, epitelinių ląstelių lizdų ir t.t. Piovinys aprašomas taip pat, kaip ir visas organas; išpradžios nurodomas didumas, o paskui jo forma. Svarbu taip pat apžiūrėti piovinio pakraščiai ir pažymėti ar nėra kur nors juose natūrinės sienos, kuri paprastai nusidažo kitaip. Toliau nustatomas viso preparato nusidažymas, vienodas jis ar nevienodas. Jei nevienodas, tai pažymima, kuris jų vyrauja ir kaip išsidėsčiusios nevienodo nusidažymo dalys. Taip pat žy-

*) Preparatus tyrinėjant prof. E. Vintelerio patarimu reikia vartoti ir lupa. Vert.

mimi preparatų plyšiai ir jų konturai — (tų plyšių savos sienelės, jei jų yra).

Mažu padidinimu iš pradžios bendrai žiūrimas visas piovinys ir nustatoma iš ko susideda vyriausioji jo masė: ląstelių, skaidulų ar kitos kokios vienakiltės ar grūduotos daiktybės šiokios ar tokios spalvos. Toliau nustatoma mažesnių atskiriamų dalių sudėtis, plyšių turinys ir sienelės ir natūrinės sienos sudarymas. Dabar jau nuodugniai pradedama tyrinėti vyriausios masės sudarymas. Jeigu ji susideda iš skaidulų, tai reikalinga nustatyti: ar jos eina pluošteliais ar yra išsiskaidę; be to, dar nustatoma skaidulų didumas, ilgumas, storumas ir tarpusavis padėjimas. Būtent: ar jos eina lygiagrečiai ar kryžiuojasi ir kokiu kampu, kokie tarpai (plyšiai) liekasi tarp pluoštelių ir skaidulų, kokio jie didumo, formos ir koks jų turinys. Toliau reikalinga dar nustatyti kokia skaidulų eiga, bangota ar tiesi, ar jos vienodai visur nusidažiusios, ar ne, kiek tarp jų yra ląstelinių elementų ir kokie, vienodi ar nevienodi, tolydiniai ar netolydiniai sudėti.

Kai del sudarančių preparato masę arba atskirais lizdais jame esančių ląstelių elementų mažu padidinimu galima štai kas pažymėti: ar ląstelės stambios, ar smulkesnės, vienodo ar nevienodo didumo; jei nevienodo, tai kokia forma vyrauja, ar ląstelės sudėtos atskiromis grupėmis, kurios atskirtos skaidulinių audinių kartomis, t. y. pamašiai alveoloms, ar visai be jokios tvarkos, ar jos ankštai susiglaudusios, ar yra tarp jų bet kokios tarpinės daiktybės; ar jos turi kapsulę ir pagaliau kaip jos nusidažiusios. Dabar jau galima nustatyti duotojo piovinio kraujo indų kiekis, jų sienelių pobūdis (kapiliaras, vena, arte-

nuosėdos. Jeigu būta uždegimo, ypatingai aštraus, pažyminių (leikocitų su polimorfiniais branduoliais), tai visada reikia laukti, kad nepodaug bakterijų bus pasisklaidę po visus audinius.

Aprašius makro ir mikroskopinį preparato vaizdą, imamasi spręsti klausimas, su kuo šiuo atsitikimu turima reikalo, iš kur paimtas duotasis audinys, kiek jame palyginamai esama norminio ir kiek patologinio audinio; kokio būtent, patologinio proceso esama. Kai del pačios proceso esmės, tai reikalinga nustatyti: ar tai uždegimas, ar navikas, ar bet koks kraujo tekėjimo ir maitinimo sutrikimas, kur tas procesas prasidėjo ir kokioje jis stadijoje.

Naudodamiesi šitokia schema aprašant ir analizuojant preparatus, Jūs Gerbiamieji, pažymėsite svarbesniąsias sudėtines preparato dalis. Vėliau jau Jūs remdamiesi savo patyrimu, galėsite daryti šioje schemoje atatinkamų pakeitimų ir papildymų. Aukščiau išdėstytosios schemos reikalingumą ir naudingumą patyriau dėstydamas makro ir mikroskopinės navikų diagnostikos kursą Karo Medicinos Akademijos aukštesniųjų kursų studentams, o taip pat ir darbuodamos su norėjusiais jau specializuotis gydytojais.

PAVYZDŽIAI.

I.

Štai audinio gabalėlis 4×2,5×0,5—1 centimetro, keturkampis su gana lygiais plynais šonais ir tiesiais kampais. Ant to gabalo matyti du dideli paviršiai; vienas jų turįs jau minėtuosius dydžius 4×2,5, yra ne kas kitas, kaip oda su nuskustais tamsiais plaukais. Viename gabalo krašte ta oda be ryškios sienos pereina į kitą, taip pat lygų, bet jau kitokio pobūdžio paviršių, kuris yra panašus į gleivių plekšnelę. Ši yra išklojusi lygiagretųjų ir priešingąjį odai paviršių, bet užima jau kiek mažesnį plotą 3×1,5 cm. Be to šitoji plekšnelė dengia iškilusįjį gabalo kraštą, kuris ir sudaro jau minėtąjį odos perejimą. Likusieji šoniniai gabalo paviršiai yra įstrižai piauti paviršiai tų audinių, kurie yra įterpti tarp odos ir gleivių plėkšnelės. Piūvio kryptis atrodo tarytum eina po oda. Iš dviejų šonų minėtasis audinys tarpe tarp odos ir gleivių plėkšnelės turi kiek nelygiame paviršiuje aiškų skiltelių pobūdį. Iš trečiojo šono santykiai daug sudėtinesni. Tas sudėtinumas pareina nuo esančios odos paviršiuje ties pereinamuoju kraštu į gleivių plėkšnelę netaisyklingos keturkampės formos opos, kurios šono ilgumas apie 1 cm. Opos kraštai balsvi ir nevisai lygūs. Odos danga nusileidusi iki pat opos dugno; šis yra gana lygus, šviesiai rausvos spalvos atrodo lyg ir

taukuotas (truputį skaidrus). Minėtasis kraštas yra piūvis, pravestas per vieną opos kraštų.

Jame galima susekti toks sluogsnių santykis: artindamasis prie opos odos sluoksnis keičia savo sudarymą, būtent, gilusis sluogsnis — corium virsta balsvu skaidroku audiniu, kuris piūvyje atatinka opos dugnui; to audinio storumas apie 2—3 mm. Pats viršutinis odos sluoksnis tame krašte tęsiasi kokius 5 mm. kaip laisva plokštaitė, kuri sudaro paraustą opos kraštą. Šitos plokštaitės piūvyje aiškiai matyti viršutinis apitelinis sluoksnis, o po juo plonas taukų pavidalo audinių rėželis. Gleivių plekšnelės. Kryptim opos kraštas neryškus ir perejimas yra nestaigus. Piūvyje minėtasis taukinis audinys taip pat nevisai aiškiai atskiriamas nuo gleivių plėkšnelės. Odos pakraštyje yra antra opa; ji yra apvalios formos, 4 mm. skersmens, jos pabūdis toks pat ir nuo pirmosios opos ji atskirta balsvu ir gana lygiu apie 3 mm. pločio odos liepteliu. Neskaitant vietomis prilipusio kraujo, oda visai išblyškusi; gleivių plėkšnelė taip pat išblyškusi.

Konsistencija bendrai imant minkšta, elastinga. Oda, o ypač gleivių plėkšnelė, lengvai raukšlėjasi ir paslankios viena prie antros, išskiriant tik minėtųjų opų sritį. Čia matomas žymus audinių sutankėjimas ir odos paslankumo santykyje su gleivių plėkšnele aprėžimas. Jau minėtoji taukų pavidalo opos dugno plokštaitė turi elastinės kremzlės tankumą.

Šviežiame piūvyje, einančiame mažesnės opos viduriu, matyti, kad jos dugnas buvo sudarytas daugiausia tos pat taukų pavidalo plokštaitės audinių kraštais, kuris kaip maišas leidžiasi gilyn tarp odos ir gleivių plėkšnelės; piūvyje ji panaši į raidę „u“.

Pakraščiais minėtoji taukinė plokštaitė susilieja su odos ir gleivių plėkšnelės audiniu, o kitur tos plokštaitės audinys griežtai atrėžtas ir iš piūvio paviršiaus išsiduoda.

Mikroskopiniams pioviniams padaryti paimtas gabalėlis iš mažosios opos dugno periferijos.

Mikroskopinis preparatas užima daugiau kaip pusę ploto dengiamojo stiklelio 18×18 mm. Jo forma — netaisyklingas pusratis. Toje dalyje, kuri atatinka jo stygai, jo kraštas nelygiai atskaręs, o lanko srityje jis turi smulkiai bangotą tamsiai mėlynu lankeliu apvestą natūrinę sieną. Del to lankelio galima pasakyti štai ką: iš vieno krašto jis yra 1 mm. storumo ir plynas. Sekančiame lanko ketvirtyje plonesnis ir kiek bangotas. Ties žemiau aprašomo apskritojo mazgo paviršium jis visai išnyksta; jį pakeičia nevisai aiškiai aprėžtas tamsus rėželis. Paskutiniame lanko ketvirtyje vėl atsiranda plonas smulkiai kauburuotas (kensuotas) aiškus ir tamsus rėželis. Audinys toje vietoje, kampe tarp mazgo ir rėželio, turi visą eilę ovalinių spindžių, kurie turi savas tamsių lankelių pavidalo sieneles. Audinys tarp tų spindžių balsganai pilkos spalvos ir vienakiltis. Apie ¼ — ⅓ viso piovinio ploto užima beveik apskritas apie 6,5 mm. skersmens plotas, aiškiai išskiriamas iš kaimyninių audinių, kuris metasi akysna savo tamsesne vienoda ir pilkai mėlyna spalva. Likusieji audiniai duoda įspūdžio įvairiomis kryptimis einančių pluoštelių, kurie dalinai eina ir išilgai mazgo periferijos.

Naudojantis mažu padidinimu matyti, kad storesnysis rėželis yra daugiasluogsnis plokščias epitelis, kurio paviršius suragėjęs. Visi jo sluoksniai,

be grūduotojo, kurio dažniausia nėra, išreikšti gana gerai. Nuo apatinių audinių skiria aiški siena. Speneliai mažai teturi ląstelių, nedideli; jų pamatai santykiauja su aukščiu kaip 1 : 1,5 — 2. Kur rėželis — epitelio danga, pradeda plonėti, visų pirmiausia pastebiama, kad speneliai stovi įžambiai ir trumpesni; jų viršūnės nulinkusios į minėtąjį mazgą. Speneliai ir pospenelinis audinys čia jau turtingesnis ląstelėmis; bendrai jos atrodo smulkios, nors ir nevienodo pobūdžio. Vietomis vyrauja smulkūs, tamsiai nudažyti elementai, o vietomis stambūs ir daugiau išblyškę. Dar toliau, kur danga dar labiau suplonėjusi, matyti joje raginio sluoksnio sustorėjimas ir apatinės sienos išsilyginimas. Speneliai sulyginti, lyg ir ištempti, jų belikusios tik viršutinės dalys. Giliau esantis audinys dar turtingesnis ląstelėmis, daugiausia smulkiomis. Prie pat mazgo epitelo danga išsilaikiusi, bet žymiai suplonėjusi. Speneliai čia visai išlyginti, audinys labai turtingas ląstelėmis, jo plyšiai išplėsti lygiagrečiai preparato ir mazgo paviršiui, o epitelinės dangos paviršiuje matomas plonas netolydinis sluoksnis su geltonos ir tamsiai mėlynos spalvos dėmėmis. Kitoje mazgo pusėje epitelinė danga kai kuriuo plotu yra sustorėjusi, o toliau plona. Jo paviršiuje matyti raginių žvynų, speneliai blogai išreikšti ir smulkūs. Minėtieji spindžiai šioje dalyje yra įstrižai perpiauti plaukų maišeliai, kurių viduje yra dalinai pigmentuotų plaukų, o prie jų šono riebalinių liaukų. Audinys tarp tų maišelių skaidulinis, neturtingas ląstelėmis ir kraujo indais. Čia, arčiau mazgo, matyti įstrižai perpiautų skersai—dryžiuotų raumenų pluoštelis. Šitas pluoštelis odoje išnyksta; be to jis yra ištemptas išilgai mazgo perife-

rijos, o atskiros raumenų skaidulų grupės įeina šalutinių mazgo dalių sąstatan. Mazgo siena paprastomis akimis aiškiai atskiriama; tokia pat ji liekasi ir prie mažo padidinimo. Sienoje, kur mazgas skiriasi su kaimyniniu audiniu, tarp skaidulų eina visa eilė tuščių ištemptų plyšių, o raumenų srityje ir artimesnėse odai dalyse siena vietomis išdilusi. Patsai mazgas susideda iš susigrupavusių ląstelių, tarp kurių yra siaurų plyšių, o kartais su ištemptomis ląstelėmis skaidulų. Mazgo ląstelės dažniausia gana smulkios, netaisyklingos formos, neaiškių sienų ir tamsiai nusidažiusios. Visame mazge netvarkingai išmėtyta daug šviesių stambių ląstelių su išblyškusiais branduoliais, kurios yra koncentriniai kartomis susidėjusios. Daugumoje smulkesniųjų ląstelių matyti tamsiai nudažytos branduolinės figūros, matomai, kariokinezas. Antrosios mazgo pusės audinys turi skersai dryžiuotų raumenų pluoštelių, puriai sudėtų jungiamojo audinio skaidulų, riebalinių ląstelių grupių ir platokių plonasienių kraujo indų. Plyšiai tarp skaidulų gana dideli, netaisyklingos formos ir dažniausia tušti. Kai kuriuose plyšiuose, arčiau epitelio paviršiaus, matyti tokios pat, kaip ir prie epitelio paviršiaus išblyškusių ląstelių grupės.

Su pagalba didelio padidinimo storajame epitelio rėželyje raginiame sluoksnyje matyti lazdelių pavidalo branduolių. Grūduotojo sluoksnio nėra, speniuotosios ir pamatinės ląstelės aiškios. Spenelių skaidulos švelnios ir plonos. Minėtosios smulkios ląstelės turi smulkių limfocitų pobūdžio, didesnė dalis stambesniųjų turi plazmatinių ląstelių pažyminių, o mažesnė dalis pasižymi išblyškusiais branduoliais, kuriuose yra panašių į dulkes grūdelių; tokie bran-

duoliai tipingi fibroblastams. Ten, kur daugiau ląstelių, suplonėjusio epitelio srityje, vyrauja limfocitai ir į juos savo branduoliu panašūs elementai, bet tik su didesniu bazofilinės protoplazmos žiedeliu. Didžiausiojo suplonėjimo srityje daugybė polimorfinių leikocitų suardo epitelinės dangos sveikumą ir daro jos ląstelių ryšius labai nestipriais. Epitelio paviršiaus apsinešimas susideda iš pūlinių kūnelių ir apkitusių kraujo rutulėlių. Raumenų skerspiūvyje matyti skaidulos, o išilginiame piūvyje skersinis dryžiuotumas. Prie pat mazgo esančios raumenų skaidulos dažnai turi du kartus mažesnį skersmenį, sulyginant su toliau esančiomis; jų skaidulos atskirti nelengva. Tokių pat apkitusių skaidulų mazgo viduje yra dar daugiau.

Mazgo ląstelės epitelinės, neturi tarpinės daiktybės ir yra netaisyklingos formos. Jų skersmuo 3—5 raudonojo kraujo rutulėlio skersmens. Protoplazma vienakiltė ir truputį bazofilinė. Branduoliai užima pusę ląstelės kirtimo, apskritos formos, turi plėkšnelę ir aiškų chromatinį tinklelį. Dauguma branduolių turi tipinių ir rečiau atipinių (tripolinių) mitotinio dalinimosi figūrų. Minėtųjų apvalių ląstelių branduoliai blogai nusidažo, dažnai randama atskirų chromatino grūdelių. Antrosios mazgo pusės jungiamųjų audinių skaidulos storos ir vienakiltės. Plaukų maišeliai, riebalinės liaukos ir kraujo indai yra tipingai sudaryti.

Epicrisis. Veido odos į gleivių plėkšnelę perėjimo srityje: toje vietoje, kur gleivių plėkšnelė padengta jau ragėjančiu epiteliu, gilumoje yra atipinio epitelinio naviko mazgas, augąs ekspansiniai ir dalinai infiltruojančiai. Navikas dalinai jau suardė

kaimyninius mimikos raumenis, ištempė odą ir sutrukdė jos maitinimą; nuo to atsirado nedidelė ekskoriacija su infiltratu giliau esančiame audinyje ir su kraujuotai pūliniu šašu ant paviršiaus. Savo sudarymu navikas yra plokščialąstelinis sparčiai augąs ir mažai teragėjąs vėžys.

II.

Odos gabalėlis apskrito elipso formos; ilgasis jo skersmuo 4,5 ir trumpasis 4 cm. Gabalėlio odos storumas pakraščiuos = 3 mm. Odos kraštai lygiai nupiauti. Odos paviršiaus viduryje yra kauburiuotas (kęsuotas), plokščias 3 cm. ilgumo ir 2,25 platumo kyšulys; jo kraštai truputį netaisyklingi, su viso gabalėlio kraštais minėtasis kyšulys yra susidaręs koncentriniai. Pakilimas palyginus su viso gabalėlio odos paviršiumi siekia 1 — 2 mm. Įsižiūrėjus oda atrodo kiek pigmentuota ir raukšlėta. Kauburiuotasai susidarymas visur aiškiai atbrėžtas nuo aplinkinės odos ir iškilęs virš jos lygmens kaip status krantelis. Šitas susidarymas sudėtas iš šešių susiliejančių apvalių grupių, susidedančių iš smulkesnių, nuo lešo iki kanapės grūdo didumo, mazgelių. Mazgelių paviršius netaisyklingos sferinės formos; jis apklotas plonu, matomai, odos sluoksniu. Kai kuriose to paviršiaus vietose yra pilkai baltos spalvos lengvai atsilupančiu žvynelių. Oda bendrai imant kiek rudos pigmentuotos spalvos. Artimesnėse prie susidarymo dalyse pigmentacija stipresnė. Susidarymo spalva skiriasi nuo odos spalvos; ji mėlynai violetinė, daugiau išblyškusi, negu aplinkinės odos spalva, ir be to dar visas susidarymas, išskiriant žvynais nuklotas vietas, iki tam tikros gilumos skai-

drus. Odos kraštai įkypai nupiauti vidun, centro kryptim. Priešpriešinis paviršius gana lygus. Jis sudarytas iš aiškiai matomų riebalinių poodinės ląstienos šviežiu krauju nuklotų skiltelių. Čiupinėjant susidarymas lyg kietesnis už aplinkines dalis.

Piūvyje, atatinkamoje minėtam susidūrimui vietoje, pati oda visu savo storumu iki pat poodinės ląstienos turi daugiausia pilką pusiauskaidrų ir taukuotą vaizdą, palyginant ją su sveikosios odos dalimis. Susidarymo siena su sveikąja oda piūvyje neiabai žymi. Spaudžiant arba kaišiant susidarymo paviršių daug sulčių gauti nepavyksta.

Sutrupinta ir sutrinta fiziologiniame tirpinyje susidarymo paviršiaus žvyno dalelė po mikroskopu duoda sekantį vaizdą.

Stambesniosios dalelės nepermatomos; jų periferijos plonesnėse vietose matyti daugybė arti vienas kito susiglaudusių, dalinai atšokusių ir grupėmis esančių, stambesnių ir pavienių poligonalinių plokščių ląstelių. Šitų ląstelių protoplazma daugiausia vienakiltė ir stipriai laužia šviesą; centre kartais galima pamatyti nedidelis elipsiškas branduolys; jo trumpasis skersmuo nedidesnis už raudonojo kraujo rutulėlio skersmenį, o ilgasis — 1,5 karto praneša jį. Daug ląstelių išmėtyta skystime po vieną ir nedidelėmis grupėmis. Be minėtųjų, čia esama ir ištemptų ilgyn ir stipriau laužiančių sviesą ląstelių, kuriose branduolio nesimato. Čia taip pat yra ir daug smulkesnių poligonalinių ląstelių su aiškiai matomu nedideliu branduolėliu ir pilna smulkių, stipriai laužiančių sviesą grūdelių protoplazma. Čia taip pat matyti ir atskiri, kaip durnaropės vaisius suraukti, raudonieji kraujo rutulėliai.

Siauras išilginis susidarymo piovinys iš ilgosios pusės turi, matomai, natūrinę tamsios spalvos lankelio pavidalo sieną. Šitas lankelis pviovinio vidury je storesnis — iki 2 mm. platumo, o pakraščiais siauresnis, apie 1 mm.; iš krašto jis turi netaisyklingą bangotą ir dantuotą sieną, iš antros pusės jis taip pat duoda į kaimyninį audinį visą eilę dantuotų atžalų, bet bendrai imant, šitas lankelis nuo kaimyninio audinio gana aiškiai atrėžtas.

Kaimyninis audinys, sudaręs vyriausiąją preparato masę, nudažytas šviesiau ir būtent rausvai. Jame matyti atskiri tamsūs brūkšneliai.

Su pagalba silpno padidinimo matyti, kad minėtasis tamsus lankelis yra epitelinė odos danga. Ten, kur lankelis plonesnis, odoje žymių apkitimų nematoma. Jo speneliai smulkūs, jų audiniuose mažai ląstelių. Kur lankelis storesnis — speneliai ištempti ilgyn. Jų audiniai turi daug ląstelių su juodais branduoliais. Ištisos tų ląstelių grupės užima neaiškiai aprėžtus plotus aplink ilgas tarp spenelinės epitelines atžalas ir jungia vieną su kitu atskirų spenelių pamatus. Į giliau gulintį audinį šios ląstelės eina rėželiais, kurie apsiaučia nedidelius siaurus plyšius. Lygiai tokie pat ląstelių susitelkimai aplink smulkius plyšius, matomai, kraujo indus, matyti ir giliau t u n i c a e p r o p r i a e audinyje. Pastarosios skaidulos gana tankiai supintos; tarp jų matyti plonų vamzdelių įkypų kirtimų grupės; šitie vamzdeliai išklotį vieneiliu kubiniu epiteliu.

Su pagalba didelio padidinimo matyti, kad odos raginis sluoksnis vietomis atšokęs, o vietomis matomi lazdelės pavidalo branduoliai. Grūduotasis sluok-

snis plonas ir tik vietomis aiškiai teišreikštas. Speniuotosios ląstelės gerai matyti, turi išsipūtusius neturtingus chromatinų branduolius. Jų tarpe pasitaiko kartais išlenktų skiautėtų smulkių tamsiai nudažytų klajojančių elementų branduolių.

Stratum germanativum be ypatingų apkitimų. Jo ląstelėse mitozo nepastebiama. Bendras epitelinio sluoksnio storumas tose vietose, kuriose yra infiltratas, 2 — 3 kartus didesnis palyginant jį su mažiau apkitusiomis dalimis. Šitose mažiau apkitusiose dalyse, su pagalba didesnio padidinimo aiškiai matyti smulkių apskritų ląstelių su tamsiais branduoliais susitelkimai; šitie ląstelių susitelkimai yra aplink kraujo kapiliarus, kuriuose aiškiai matyti gana stambus endotelis. Kitur spenelių audinys sudėtas iš plonų skaidulų su nedideliu išblyškusiai nusidažiusiu elipsinių branduolių kiekiu. Infiltrato srityje spenelių audiniai ne taip labai infiltruoti, kaip kaimyninis pospenelinis audinys. Tas infiltratas susideda daugiausia iš smulkių apvalių ląstelių, kurios turi vienakiltę išblyškusią protoplazmą; ši plonu lankeliu apsupa tamsiai nusidažiusį apskritą branduolį. Tarp šitų ląstelių pasitaiko daug stambesnių su aiškiai matoma tamsiau nusidažiusia protoplazma ir tamsiu, kiek kampuotu, branduoliu. Iš tokių pat elementų susideda ir giliau gulįs infiltratas. Infiltrate, nuodugniau paieškojus, pasisekė rasti dvi gigantines ląsteles, kurių branduoliai laikosi pakraštyje ir kurių protoplazma gana tamsiai nusidažiusi. Jau minėtieji infiltrato plyšiai pasirodo esą ploniasieniai kraujo indai. Minėtieji epiteliniai vamzdeliai yra prakaitinių liaukų kirtimas; jų epitelis, 1 — 2 sluoksninis, gerai nudažytas. Čia dar greta jų galima matyti odos

kryptim einą lygiųjų raumenų pluošteliai. Kai kurie pluošteliai atskirti infiltratu.

Raumenų ląstelės tokiuose pluoštėliuose dažnai neturi branduolio ir intensiviniai dažosi eozinu. Tunicae propriae skaidulos eina vingiuotai, gana storos ir vienakiltės.

Plaukų šioje dalyje nėra; keletas riebalinių liaukų turi tipingų vakuolizotų ląstelių; jos dažniausia taip pat infiltrato apsiaustos.

Su imersijos pagalba tipingų plazmatinių ir mutukusių ląstelių nerandama.

Epicrisis: Chroniškas uždegimo procesas odoje, pagal savo histologinį vaizdą specifinėms sifilio ir tuberkuliozo granuliomoms netipingas. Nė nustatyti, nė atmesti su įsitikinimu vieną iš šių formų, remiantis tik gautais daviniais, negalima. Spenelių padidėjimas, epitelio hipertrofija ir parakeratosis, o taip pat atskiri gigantai rodo į tai, kad procesas yra artimas tuberculosis verrucosa cutis, o infiltratų plėtimasis gilyn ir jų lokolizavimasis aplink indus primena sifilitinės kilmės granuliomas.

VYTAUTO DIDŽ. UNIV. BIBLIOTEKA